

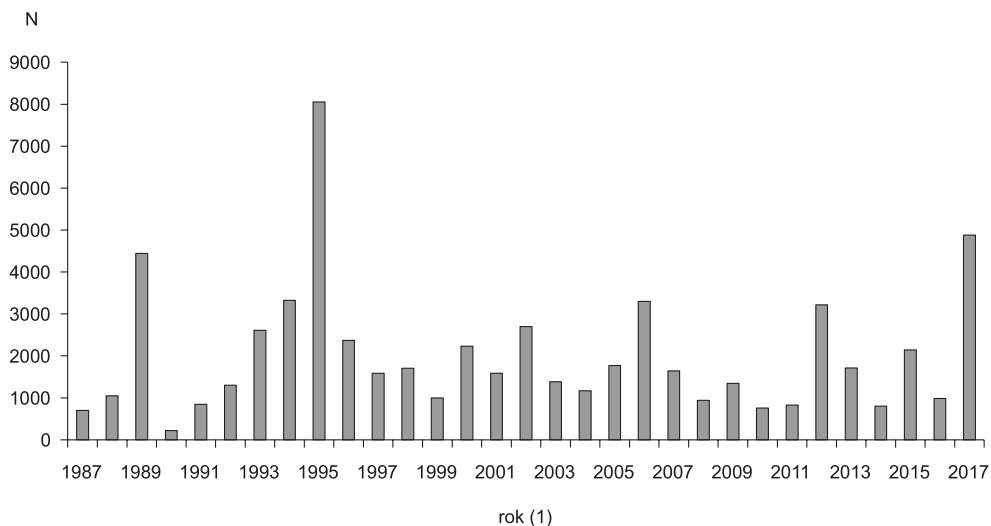
Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w okresie wrzesień 2017–kwiecień 2018

Zgodnie z przyjętą metodyką, ptaki liczone od września 2017 do kwietnia 2018 w połowie każdego miesiąca. Kontrolami objęto zachodnią część Zatoki Gdańskiej, od ujścia przekopu Wisły do Przylądka Rozewie wraz z ujściowym odcinkiem Wisły od wsi Przegalina (Meissner et al. 2000). W marcu termin liczenia został przesunięty o tydzień ze względu na niesprzyjające warunki pogodowe. Tak jak w poprzednich sezonach, w styczniu policzono mewy na dwóch dużych, komunalnych składowiskach śmieci w Gdańsku-Szadółkach i w Łężycach koło Gdyni. Z powodu trudności w oznaczaniu mew z grupy mew srebrzystych *Larus argentatus* sensu lato przebywających w dużych stadach, w niniejszym opracowaniu potraktowane je łącznie.

W omawianym sezonie pierwszy krótki okres ujemnych temperatur rozpoczął się dopiero 12.01.2018 i trwał do 16.01.2018, z minimalną średnią dobową temperaturą $-4,7^{\circ}\text{C}$. W styczniu ujemne temperatury odnotowano ponownie między 21.–23.01.2018, z najniższą temperaturą wynoszącą $-3,7^{\circ}\text{C}$. W lutym niskie temperatury pojawiły się 5.02.2018 i z dwudniową przerwą utrzymywały się do 15.02.2018. Najniższa temperatura wyniosła wtedy $-4,3^{\circ}\text{C}$. Okres mrozów nastąpił jeszcze dwukrotnie: w dniach 21.02–5.03.2018, z minimalną temperaturą $-9,3^{\circ}\text{C}$ oraz 15.–19.03.2018 z najniższą temperaturą $-3,7^{\circ}\text{C}$. Jednak średnie temperatury dla grudnia, stycznia i marca nie spadły poniżej zera i wyniosły odpowiednio: $3,5^{\circ}\text{C}$, $1,7^{\circ}\text{C}$ i $0,2^{\circ}\text{C}$; tylko dla lutego średnia temperatura była ujemna i wyniosła $-1,8^{\circ}\text{C}$ (www.tutiempo.net dla stacji pomiarowej w Helu). Zlodzenie badanego akwenu w omawianym sezonie było niewielkie. Pokrywa lodowa pojawiła się podczas kontroli w styczniu i objęła swoim zasięgiem wąski (do 100 m) pas przy brzegu najpłytszej części Zatoki Puckiej Wewnętrznej między Puckiem i Kuźnicą. Jedynie koło Władysławowa jego szerokość dochodziła do 500 m. Gęsta kora utrzymywała się w ujściu Wisły Śmiałej i przy linii brzegowej między ujściem Redy i Puckiem. W lutym zwarty lód formował tylko wąski przybrzeżny pas na Zatoce Puckiej przy Władysławowie. W marcu obraz zlodzenia był podobny jak w lutym, jednak dominowała kora, a pokrywa lodowa utrzymała się tylko koło Władysławowa.

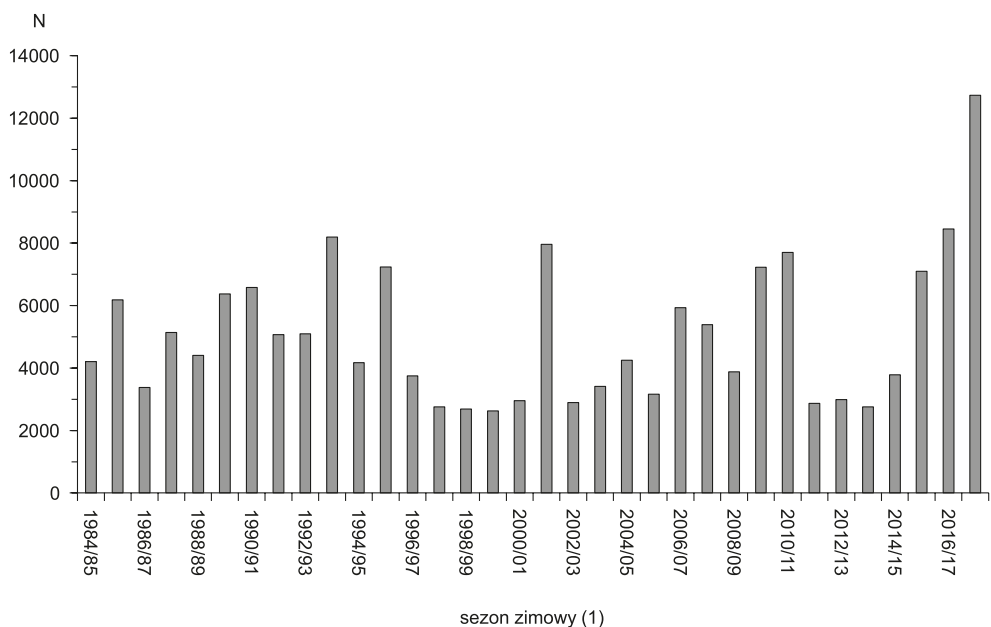
W październiku 2017 na badanym akwenu odnotowano ponad 4800 świstunów *Mareca penelope*, co jest najwyższą liczebnością tego gatunku od 21 lat (tab. 1, rys. 1). Największe ich skupienie liczące 3 580 os. przebywało 14.10.2017 w rejonie ujścia Redy (obs. M. Ściborski). Liczebność świstunów na zachodnioeuropejskich zimowiskach wykazywała w okresie 1988–1994 wzrost, a później w latach 2003–2012 roku zaznaczył się jej spadek (Nagy et al. 2014). Na Zatoce Gdańskiej, tak jak na zachodnioeuropejskich zimowiskach, liczebność ptaków zatrzymujących się jesienią wykazywała na przełomie lat 80. i 90. ubiegłego wieku trend wzrostowy osiągając maksimum w roku 1995 (rys. 1).

Omawiany sezon był kolejnym, w którym zaznaczył się wzrost liczby zimujących krzyżówek *Anas platyrhynchos*, które osiągnęły najwyższą liczebność w całym 34-letnim okresie prowadzenia badań na Zatoce Gdańskiej (rys. 2). Największe zgrupowanie tego gatunku liczące w sumie 11 060 os. stwierdzono 16.12.2017 w rejonie ujścia Redy i rezerwatu Beka (obs. M. Ściborski). Razem z krzyżówkami przebywało tam 4200 gę-

Rys. 1. Zmiany maksymalnych jesiennych (wrzesień-listopad) liczebności świstuna *Mareca penelope* w kolejnych latach w zachodniej części Zatoki Gdańskiej

Fig. 1. Changes in maximum autumn (Sept-Nov) numbers of the Wigeon in subsequent years in western part of the Bay of Gdańsk. (1) – year

Rys. 2. Zmiany liczebności krzyżówek *Anas platyrhynchos* zimujących w zachodniej części Zatoki Gdańskiej. Dla każdego sezonu przedstawiono maksymalną liczebność z miesięcy grudzień-luty

Fig. 2. Changes in maximum numbers of the Mallard wintering (Dec-Feb) in western part of the Bay of Gdańsk. (1) – winter season

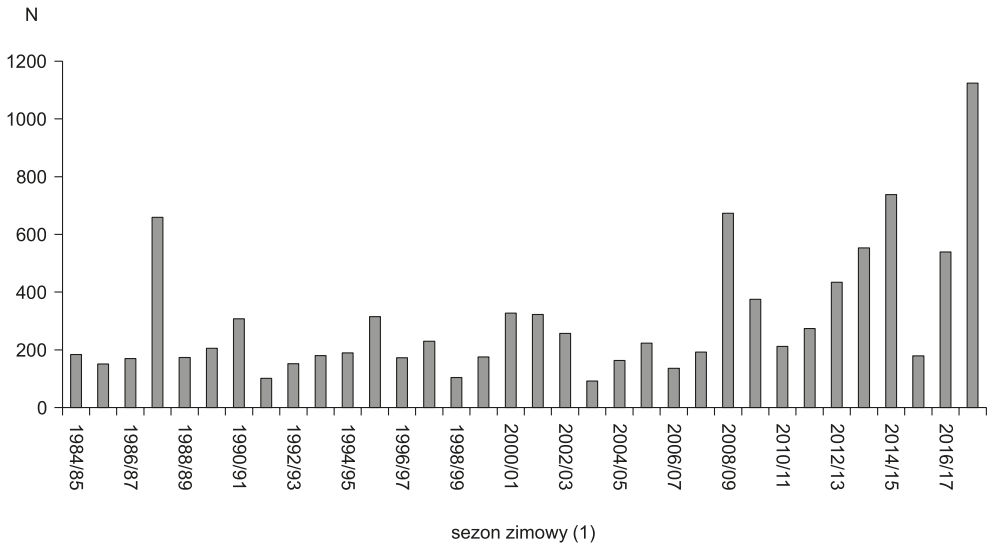
Tabela 1. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej od września 2017 do kwietnia 2018
Table 1. Numbers of waterbirds on the Bay of Gdańsk between September 2017 and April 2018.
(1) – species, (2) – total

Gatunek (1)	16.–19. 09.17	14.–15. 10.17	11.–13. 11.17	16.–18. 12.17	13.–15. 01.18	17.–18. 02.18	24.–26. 03.18	14.–15. 04.18
<i>Ardea cinerea</i>	40	62	57	116	81	118	175	45
<i>Ardea alba</i>	3		2	1	3		8	2
<i>Cygnus olor</i>	294	936	786	1034	4474	7618	4342	821
<i>Cygnus columbianus</i>				4			2	
<i>Cygnus cygnus</i>			22	179	1124	492	600	2
<i>Anser fabalis</i>		30						
<i>Anser albifrons</i>		30		1000			11	
<i>Anser anser</i>	92	2	850	5285	6	203	118	3
<i>Branta bernicla</i>		41		2				
<i>Branta canadensis</i>					85			
<i>Branta leucopsis</i>		75		5			2	
<i>Tadorna tadorna</i>						2	24	18
<i>Spatula querquedula</i>								13
<i>Spatula clypeata</i>	125	120	2				12	59
<i>Mareca penelope</i>	1894	4883	877	30	6	27	1173	108
<i>Mareca strepera</i>	80	209	9	20	1		4	67
<i>Anas platyrhynchos</i>	1143	1506	4677	12730	7759	6381	4039	173
<i>Anas acuta</i>	37	20					2	9
<i>Anas crecca</i>	544	183		42		4	14	64
<i>Aythya ferina</i>	173	58	44	30	62	170	300	32
<i>Aythya fuligula</i>	1383	5070	6428	9092	7622	10499	5486	2526
<i>Aythya marila</i>	147	3297	796	1180	879	1599	365	4656
<i>Somateria mollissima</i>	7	85	9	60	37	124	304	2
<i>Somateria spectabilis</i>							2	
<i>Clangula hyemalis</i>		1085	3453	7184	2290	4981	11612	5112
<i>Melanitta nigra</i>	216	6	4	139	350	86	1104	200
<i>Melanitta fusca</i>	22	443	478	6452	840	4250	3249	581
<i>Melanitta deglandi</i>							1	1
<i>Bucephala clangula</i>	1077	486	3203	3243	6111	8988	2624	284
<i>Mergellus albellus</i>			17	40	590	832	241	2
<i>Mergus serrator</i>		1	132	72	42	152	207	10
<i>Mergus merganser</i>	329	222	165	209	839	2308	683	235
<i>Cavia stellata</i>		3	1	2		1	4	

Gatunek (1)	16.–19. 09.17	14.–15. 10.17	11.–13. 11.17	16.–18. 12.17	13.–15. 01.18	17.–18. 02.18	24.–26. 03.18	14.–15. 04.18
<i>Gavia arctica</i>	4	4						
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	7	16		3		5		8
<i>Podiceps cristatus</i>	611	627	1195	595	581	756	573	17
<i>Podiceps grisegena</i>	1	2	3	1		1	3	
<i>Podiceps auritus</i>	6	18	23	14	4	2	4	2
<i>Podiceps nigricollis</i>	11	11	2			3	6	4
<i>Phalacrocorax carbo</i>	9253	4661	2364	2579	1091	2069	1033	1843
<i>Fulica atra</i>	2369	2120	4029	2619	4370	5183	6139	281
<i>Larus canus</i>	204	194	127	450	1363	1020	1738	159
<i>Larus marinus</i>	234	362	375	230	148	220	55	30
<i>Larus argentatus</i>	2806	2495	3925	4723	3620	5093	6892	1870
<i>Larus fuscus</i>	5	4			1		1	9
<i>Ichthyaetus melanocephalus</i>	1					2	1	
<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	2454	1901	1949	2443	3257	4850	5818	433
<i>Hydrocoloeus minutus</i>	126	785	27				4	4
<i>Uria aalge</i>		2						1
<i>Alca torda</i>							1	1
Suma (2)	25698	32055	36031	61808	47702	68039	58976	19687

gaw *Anser anser* i 1000 gęsi białoczelnych *A. albifrons*, a całkowita liczebność ptaków wodnych na tym niewielkim akwenu wyniosła 20 450 os. Także liczebność łabędzia krzykliwego *Cygnus cygnus* była zimą najwyższa w historii badań prowadzonych od sezonu 1984/1985 (rys. 3). Trend liczebności populacji łabędzia krzykliwego zimującej w północno-zachodniej Europie w latach 1998–2012 został określony jako silnie wzrostowy (Nagy et al. 2014). Odpowiada to sytuacji zaobserwowanej w Polsce (Chylarecki et al. 2018). W badanej części Zatoki Gdańskiej trend ten w ostatnich latach również się zaznacza (rys. 3). Należy jednak pamiętać, że łabędź krzykliwy zimą licznie koncentruje się też z dala od zbiorników wodnych, np. na polach obsianych oziminami (Rees et al. 1997), co może wpływać na znaczne wahania liczby zaobserwowanych ptaków widoczne w ostatnich latach i utrudnia szacowanie liczebności zimującej populacji.

W styczniu 2018 zanotowano obecność stada 85 bernikli kanadyjskich *Branta canadensis*, które przebywało między ujściem Redy a wsią Rzucewo (obs. M. Ściborski i S. Huzarski). W styczniu zaobserwowano też dwie samice turkana *Somateria spectabilis*, z których jedna przebywała w Sopocie, a druga w Helu. W marcu i kwietniu 2018 przy plaży miejskiej w Gdańsku-Stogach przebywała uhła garbonosa *Melanitta deglandi*. W styczniu w porcie w Helu zaobserwowano też juwenalną mewę żółtonogą *Larus fuscus* (obs. A. Kośmicki), a w lutym dwie dorosłe mewy czarnogłowe *Ichthyaetus melanocephalus* (port w Helu – obs. K. Stępniewska, port w Gdyni – obs. J. Typiak).

Rys. 3. Zmiany liczebności łabędzi krzykliwych *Cygnus cygnus* zimujących w zachodniej części Zatoki Gdańskiej. Dla każdego sezonu przedstawiono maksymalną liczebność z miesięcy grudzień–luty
Fig. 3. Changes in maximum numbers of the Whooping Swan wintering (Dec–Feb) in western part of the Bay of Gdańsk. (1) – winter season

Kontrolę komunalnych wysypisk śmieci wykonano w dniach 16. i 18.01.2018. Liczebność mew, w tym dominującego gatunku jakim jest mewa srebrzysta (tab. 2) była bardzo niska i znacznie niższa niż notowana na początku tego stulecia, przed rozpoczęciem modernizacji wysypisk (Meissner et al. 2015). Jedną z głównych przyczyn spadku liczebności jest prawdopodobnie ograniczenie powierzchni składowania odpadów niesegregowanych, gdzie żerujące ptaki zawsze tworzyły duże stada (Meissner et al. 2015). Na wysypisku w Szadółkach zaobserwowano dwa dorosłe osobniki mewy żółtonogiej, jednego jasno-, a drugiego ciemnopłasztowego (obs. A. Janczyszyn i A. Kośmicki).

Tabela 2. Liczebność poszczególnych gatunków mew stwierdzonych na komunalnych wysypiskach śmieci położonych w pobliżu wybrzeża
Table 2. Numbers of gull species recorded in January 2018 at two refuse dumps near the coast. (1) – species, (2) – total

Gatunek (1)	Łężyce Szadółki	
	16.01.18	18.01.18
<i>Larus canus</i>		205
<i>Larus marinus</i>		25
<i>Larus argentatus</i>	800	3500
<i>Larus fuscus</i>		2
<i>Chroicocephalus ridibundus</i>		76
<i>Ichthyaetus melanocephalus</i>		1
Razem (2)	800	3809

Na poszczególnych odcinkach ptaki liczyli: S. Bzoma, A. Janczyszyn, S. Huzarski, S. Kaszak, A. Kośmicka, A. Kośmicki, M. Kozakiewicz, W. Meissner, P. Nagórski, D. Ożarowski, Z. Pestka, P. Rydzkowski, K. Stępniewska, M. Ściborski, J. Typiak, C. Wójcik, G. Zaniewicz. Wszystkim Im serdecznie dziękujemy. Praca Grupy Badawczej Ptaków Wodnych KULING nr 165.

Summary: Waterbird counts in the Bay of Gdańsk in September 2017–April 2018. In October 2018 a total of 4883 Eurasian Wigeons *Mareca penelope* were found on the Bay, which is the highest total recorded across the last 21 years. During winter the area hosted the highest numbers of

Mallards *Anas platyrhynchos* (12,730 ind.) and Mute Swans *Cygnus cygnus* (1,124 ind.) of those recorded during the last 34 years, i.e. since the beginning of the surveys at the Bay. In January a flock of 85 Canada Geese *Branta canadensis* was observed. Among species rarely recorded at the Bay of Gdańsk, we observed two female King Eiders *Somateria spectabilis*, White-winged Scoter *Melanitta deglandi* and three wintering individuals of Lesser Black-backed Gull *Larus fuscus*. Numbers of gulls on communal rubbish dumps, including the dominant European Herring Gull *L. argentatus* sensu lato, were very low, which resulted mainly from the decline of the waste disposal area designated to unsorted garbage.

Literatura

- Chylarecki P., Chodkiewicz T., Neubauer G., Sikora A., Meissner W., Woźniak B., Wylegała P., Ławicki Ł., Marchowski D., Betleja J., Bzoma S., Cenian Z., Górski A., Korniluk M., Moczarska J., Ochocińska D., Rubacha S., Wieloch M., Zielińska M., Zieliński P., Kuczyński L. 2018. Trendy liczebności ptaków w Polsce. GIOŚ, Warszawa.
- Meissner W., Koziróg L., Kisicka I. 2000. Zimowanie ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w sezonach 1997/1998 i 1998/1999. Not. Orn. 41: 92–97.
- Meissner W., Ściborski M., Kośmicki A., Wójcik C. 2015. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w okresie wrzesień 2013–kwiecień 2014. Ornis Pol. 56: 61–64
- Nagy S., Flink S., Langendoen T. 2014. Waterbird trends 1988–2012. Results of trend analyses of data from the International Waterbird Census in the African-Eurasian Flyway. Wetlands International, Ede, the Netherlands.
- Rees E., Einarsson O., Laubek B. 1997. The Whooper Swan *Cygnus cygnus*. BWP Update 1: 27–35.

Włodzimierz Meissner, Katarzyna Stępniewska

Pracownia Ekofizjologii Ptaków
Katedra Ekologii i Zoologii Kręgowców UG,
Wita Stwosza 59, 80-308 Gdańsk
w.meissner@ug.edu.pl

Andrzej Kośmicki

Grupa Badawcza Ptaków Wodnych KULING
Kruczkowskiego 15 C/9, 80-288 Gdańsk

Maciej Kozakiewicz

Grupa Badawcza Ptaków Wodnych KULING
3 Maja 57b/12, 81-850 Sopot

Mateusz Ściborski

Grupa Badawcza Ptaków Wodnych KULING
Jana Pawła 23b/2, 80-462 Gdańsk